

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Uniuersa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalae, 1644

Sect. 2. Soluuntur aliquot difficultates circa immutabilitatem Dei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

natura ab omni passionis & permutationis affectu: in illo semper beatitudinis apice immobilis & inconcussa perdurans. Quod verò dicitur Sapient. 7. Omnis nobilissimus mobilis est sapientia: actiue, non passiuè intelligendum est: quòd scilicet omnia moueat & mutet, ipsa immota & immutata permanens.

IO.
 Cætera præter Deum sunt mutabilia.

Iam verò quòd cætera præter Deum absolute & simpliciter mutabilia sint, atque ita solus Deus absolute immutabilis, vt in secunda parte responsi diximus, patet ex contingencia & imperfectione creaturæ cuiuslibet. Cùm enim quauis creatura sit contingens quoad esse, & à Dei libertate pendeat vt sit vel non sit: si est, potest absolute non esse: & si non est, potest esse, atque ita mutari substantialiter quoad esse primarium, latè sumendo mutationem, vt hîc facimus, etiam pro transitu rei totius à non esse formali vel virtuali, ad esse: vel contrà ab esse, ad non esse. Neque potest creatura vlla ab hac saltem mutabilitate absolui. Fieri enim sequitur vt à Dei libertate non pendeat, neque absolute necessitate existat. Potest tamen aliquid ex hypothesi immutabile fieri, etiam aliquatenus ab intrinseco. Vt v. g. si ab æterno fuisset actus supernaturalis fidei de seipso enunciatis, *Ego nunquam mutabor*. Illi enim repugnat intrinseco subesse falsum actui fidei supernaturali. Neque mutari posset per diuinam potentiam prout ordinatur à sapientia. Quia sicut nõ potest Deus specialiter concurrere ad actum malum seu peccaminosum, ita neque ad actum falsum & erroneum: neque enim magis potest esse auctor erroris, quam peccati. Itaque non potest efficere vt falsus sit actus, cuius ipse est auctor & causa specialis. Actus autem supernaturalis, qualem istum esse supponimus, non potest fieri sine Dei concursu speciali, & auxilio gratiæ præuenientis & cooperantis. Ergo & c. Absolute tamen mutabile esset, quia liberè productus esset, & non produci potuisset, & ita esset, vt posset non esse. In eundè sensum interpretatur D. August. lib. 10. de Trin. cap. 1. illud 1. ad Timoth. cap. 6. *Qui solus habet immortalitatem*: vbi ait immortalitatem aliquo modo habere creaturam, cùm & anima quodammodo immortalis esse dicatur, & sit: & nihilominus Apostolum dicere, *Solus habet immortalitatem*, quia vera immortalitas est quam nulla potest habere creatura, quoniam solius est creatoris. Et lib. 3. contra Maximin. cap. 12. *Solus Deus habet immortalitatem, qui non minus quam gratiâ, sed natura sua, nec potuit, nec potest aliqua commotione mutari: nec potuit, nec poterit aliqua mutatione peccare.*

SECTIO II.

Soluuntur aliquot difficultates circa immutabilitatem Dei.

II.

Contra secundum genus mutabilitatis, quòd à Deo reiecit, grauis occurrit

difficultas ex mysterio Incarnationis, in quo Verbum diuinum fuit vnium physicè & humanitati, ex eaque vnione Deus homo denominatur per intrinsecam denominationem, quippe desumptam à forma physicè sibi vnita, & facta sibi intrinseca per vnionem. Ex quo sequitur Deum se habere intrinsecè aliter quàm antea, adeoque mutari; sicut mutatur paries cum ex non albo fit albus, per aduentum albedinis sibi physicè vnita. Sed hæc difficultas grauior est, quàm vt breuiter & obiter hîc expediti possit: quare in proprium locum ad tractatum de Incarnatione reijcienda est, vbi, Deo iuuante, pro merito examinabitur disp. 1. sect. 3. & 4.

Secundò, contra quartum genus mutabilitatis à Deo reiectum obijciunt, actus contingentes & liberos intellectus & voluntatis diuinæ potuisse non esse in Deo. Ergo Deus est mutabilis secundum illos: quia secundum illos potuit aliter se habere, quàm nunc se habet. Nec obstat quòd ab æterno illos habuerit, & in æternum habiturus sit. Nam quemadmodum Deus esset mutabilis secundum esse primarium & substantiale, si potuisset non esse, & transiisset de non esse virtuali ad esse: quamuis re ipsa semper fuisset, & nunquam transiisset de non esse formali seu actuali, ad esse; quia quod est ab æterno, nunquam non fuit actu, tametsi virtualiter non fuerit, id est, potuerit non esse: Sic illi actus, quamuis æterni, sunt mutabiles, quatenus potuerunt non esse: & Deus in ordine ad illos est mutabilis, quia secundum illos potuit aliter se habere intrinsecè, & eos non habere, aut habere oppositos.

Respondent aliqui, huiusmodi actus esse tantum denominationes extrinsecas, petitas ab obiectis in quæ tendunt contingenter aut liberè: ideoque Deum per illos non mutari; quia mutatio debet fieri per aliquid intrinsecum. Sed hæc responsio est planè improbabile. Nam illi actus sunt actus vitales, & vitales tendentiæ principij viuents in obiectum. Actus autem vitales sunt immanentes & intrinseci: ergo non sunt extrinsecæ tantum denominationes ab obiectis. Secundò, impossibile est veram & realem denominationem esse priorem forma denominante in qua fundatur: sed potius forma est prior necessariò, velut causa & fundamentum denominationis. At volitio Dei efficax est prior existentia obiecti quod efficaciter esse vult: ergo non est denominatio extrinsecè sumpta à suo obiecto. Probatuf minor, quia Dei volitio efficax, v. g. de mundo creando, est causa, cur mundus sit, aut futurus fuerit: Ideo enim mundus est, quia Deus voluit efficaciter illum producere: non contrà, ideo Deus voluit efficaciter mundum producere, quia mundus est.

Alj dicunt huiusmodi actus addere tantum actui necessario habitudinem quandam rationis ad obiectum contingenter cognitum, aut volitum: ideoque non inducere realè mutationem in Deum. Verum si per habitudinem

rationis, intelligunt figmentum rationis; falluntur manifestè. Deus enim verè à parte rei, & nullo intellectu fingente, cognoscit & vult contingenter & liberè. Sin autem solum intelligunt, nihil addere distinctum in re actui necessario, sed eundem actum à parte rei, qui tendit necessariò in aliqua obiecta, tendere contingenter in alia: verum quidem dicunt, sed non planè solvunt difficultatem, quomodo scilicet Deus non sit mutabilis secundùm illum modum se habendi ad obiecta contingencia, id est, secundum cognitionem, & volitionem liberam, cum potuerit alio modo intrinseco se habere quàm se habet. Quemadmodum res ipsa mutaretur, si nunc de nouo haberet novas cognitiones & volitiones, vt ex Scriptura & Patribus, ac ratione probauimus supra, num. 6. & sequentibus.

15. Addendum ergo est, ideo Deum non esse mutabilem, licet habeat ab æterno cognitiones aliquas & volitiones contingentes: quia illas habet per simplicem, & indistinctam à parte rei, tendentiam cognitionis & volitionis essentialis ac necessaria, quæ ratione sua infinita & excellentissima perfectionis sufficiens est, vt sine accessu vllius entitatis, aut entitatum distinctarum, extendatur contingenter & liberè ad obiecta contingencia, modo planè diuino, excellenti, perfecto, inuariabili, & in pace successione, ignorantia, instantia, aut cuiusuis alterius imperfectionis. Cuius si capax esset intelligentia & voluntas diuina, esset finita limitata; adeoque creata, & insufficient vt per seipsam, sine aduentu & productione actus distincti, attingeret sua obiecta, vt diximus num. 8. Quod incommodum non sequitur ex modo excellentissimo cognoscendi & volendi obiecta contingencia, quem nos Deo tribuimus, & de quo plura suo loco dicemus.

16. Tertiò, contra idem genus immutabilitatis obiectum, Deum cognoscere nunc Incarnationem esse præteritam; tempore verò Moïsi, & Abrahamæ, cognoscebat non esse præteritam, sed futuram. Item Deus amat Petrum, quando est in statu gratiæ, & odit illum, quando est in statu peccati mortalis. Ergo est successio & variatio temporanea inter actus cognitionis & voluntatis diuinæ contingentes & liberæ. Confirmatur, quia alioquin Deus eundem simul amaret & odisset in perpetuum. Et nunc odit Beatos qui aliquando mortaliter peccarunt: ac vice versa eximit nunc amat plurimos damnatos, & Demones ipsos, qui aliquando habuerunt gradum excellentem gratiæ.

17. Respondeo, quando dicitur Deum iam amare quod a te odit, vel contrà: aut nos se iam præteritum, quod norat antea futurum: locutionem esse ambigam. Vel enim particula, iam, & modo, referuntur ad actus diuinos, vt significant iam esse actus odij vel amoris, & antea non fuisse: atque ita falsa locutio est. Vel significant tantum variam

actus habitudinem, & determinationem ad obiectum, aut variam eiusdem habitudinis denominationem pro diuersa temporis differentia, quæ habitudo tota fuit ab æterno, sed variè obiectum respiciens, aut diuersam denominationem accipiens, prout ipsum in hac & illa differentia temporis variatur: vt sensus sit, Deum ab æterno & in æternum amare Petrum v. g. pro illo tempore quo iustus est, & ad effectus amoris eam destinare, aut illos erga ipsum pro tunc exercere: & eundem odisse pro illo tempore quo est peccator, effectusque odij sui erga illum vt talem edere: & hic sensus verus est, sed nobis nihil obest. Tota enim mutatio in creatura est, non in Deo, qui ab æterno omnia voluit, & intellexit, vnico actu simplicissimo & inuariato, & semper cognouit atque cognoscit Incarnationem vt futuram: pro eo tempore cuius computatione verè futura fuit: & vt præteritam, respectu temporis illius quo præsens fuit: atque vt præteritam, respectu temporis quo præterita est. Similiter vult nunc Deus, & semper voluit, atque voluit, Incarnationem vt futuram & vt exequendam, non respectu nostri temporis quo iam præterita est; sed respectu alterius eam antecedentis. Neque aliter eam vnquam voluit, aut vult, aut voluit incipere. Quare in Dei voluntate nulla est variatio.

18. Ad confirmationem Respondeo, amorem & odium diuinum pro diuersitate motiuorum varijs temporibus existentium, non esse actus contrarios, ita vt simul esse non possint in illa mente capacissima, & excellentissime infinita. Neque propterea sequitur quod nunc Deus odit Beatos vt Beatos, vel amat damnatos vt damnatos, & vt malos: sed tantum quod odium, quo Deus ab æterno odit eos qui aliquando fuerunt peccatores, pro eo statu quo erant peccatores, & in quantum peccatores; peius seueret huc usque & in æternum; licet iam illi mutati sint à peccatoribus in sanctos & Beatos, amenturque à Deo vt tales, amor pariter æterno, sed ad illos terminato vt iustos & amabiles, ac pro ea temporis differentia quæ sunt tales. Idemque dico vice versa de damnatis qui aliquando fuerunt in statu gratiæ.

19. Obijcit quartò, non posse stare libertatem diuinæ voluntatis cum immutabilitate eiusdem voluntatis circa actus liberos: id est, non potest Deus esse aut fuisse liber ad volendum, si propter immutabilitatem suæ voluntatis non potest deponere, aut mutare, actum quem semel habuerit: & semper habuerit omnem actum voluntatis quem nunc habet, non modò quoad entitatem, sed etiam quoad liberam tendentiam ad obiectum, quæ pariter ab æterno est, & quam non potest mutare, aut deponere. Hoc enim supposito, nunquam fuit potens ad illum actum habendum vel non habendum, non modò quoad substantiam actus, sed etiam quoad tendentiam in obiectum contingens. Vel enim tunc potens tota æternitate: vel aliqua eius parte

Cur Deus non sit mutabilis, licet habeat actus contingentes & liberos

Deus inuariabiliter cognoscit & vult obiecta mutabilia

Deus eundem amat simul & odit, pro diuerso illius statu successiuo.

Quomodo inter libertatem Dei cum eius immutabilitate

IN TINO
DEUS
DAMI

aut instanti. Non primum: quia non fuit potens hac & illa parte æternitatis, & alijs omnibus collectiue sumptis: alioqui in hac & illa parte & ceteris collectiue sumptis, potuit, & potest, & poterit, non habere talem actum: quod est falsum. Quia nunc v. g. non potest non habere: nec anno ante, nec sæculo, nec vlla alia parte vel instanti æternitatis, ante quam non sit alius alioqui daretur primum in æternitate) & consequenter ante quam non fuerit ille actus à quo voluntas diuina cessare non potest: adeoque iam non potest illum mutare vel deponere. Et hoc argumentum æquè probat secundum membrum distinctionis supra facta non posse asseri: quia nullum est instans æternitatis in quo non præxiterit actus liber, ac libera Dei determinatio ad obiectum contingenter & liberè volitum: aut datur primum instans durationis in æternitate; quod non minus est impossibile, quàm dari vltimum. Posito autem quòd actus sit; non potest amplius non esse: ergo nullum est instans in quo potuerit non esse. Ergo nullum est instans in quo non fuerit necessarius. Ergo nunquam fuit liber.

Item si Deus fuit liber & indifferens, illa indifferencia fuit aliquando; Nam quicquid est, aliquando est, & de illo est verum aliquando dicere, nunc est. At nunquam fuit indifferencia diuinæ voluntatis circa huiusmodi actum. Quia vel fuit in primo instanti æternitatis, ante quod scilicet non fuerit aliud: vel fuit in aliquo alio instanti æternitatis, ante quod fuit aliud. Non primum: quia nullum est instans in æternitate ante quod non sit aliud. Non etiam secundum: quia in quocumque instanti habente aliud ante se, præcessit determinatio ad talem actum cum immutabilitate Dei, propter quam non potest illum non habere, & non est liber ad illum nunc exercendum, vel non exercendum: neque illum deponendum, aut mutandum in aliud.

21.
Quomodo
Deus ab
æterno se
de deo de-
termina-
uit?

Ad primum Respondeo, Deum fuisse potentem ad habendum actum illum vel non habendum, seu potius ad tendendum vel non tendendum in obiectum contingens, antecedenter ratione prius in tota æternitate collectiue sumpta: prius, inquam, non in quo, (quasi in aliquo instanti durationis fuerit Deus, & non fuerit illa tendentia) sed prius tantum prioritate à quo: quatenus licet illa tendentia coexistit semper diuinæ voluntati: voluntas tamen diuina non fuit, de se, & absolute sumpta, necessariò alligata illi tendentia: Sed illam habuit, quia voluit habere, & æquè potuit non habere si voluisset, vel habere oppositam: quia neutra illi necessitate est: & neutra illi per se conuenit absolute necessitate: Sed ex libera electione ad hanc aut illam se determinauit, vt voluit. Et quauis ex suppositione quòd se determinauerit, non sit amplius libera ad actum illum non habendum, nullumque instans sit assignabile,

in quo determinate non iam ante præxiterit: hinc tamen non sequitur, actum fuisse aut esse necessarium absolute; sed tantum ex hypothese determinationis liberè positæ ab ipsa voluntate, quæ hanc determinationem seu tendentiam præ alia elegit. Porro hæc suppositio antecedens quocumque instans æternitatis distributiue sumptum, ex qua sequitur impotentia ad oppositum præcedentis determinationis, propter immutabilitatem diuinæ voluntatis: hæc, inquam, suppositio non potest fieri pro tota æternitate collectiue sumpta: quia illa determinatio non præcessit totam æternitatem. Alioquin antequam æternitatem fuisset instans, aut tempus aliquod. Estque omnino evidens Deum non tota æternitate collectiue sumptam à parte ante, ita se habuisse, ac nunc se habet, aut in quolibet eius instanti, vel parte virtuali. Nam in quolibet instanti ita se habet, vt fuerit antea determinatus, & habuerit actum, quem idcirco non potest non habere ex hac suppositione. At non habuit actum, neque fuit determinatus, ante totam æternitatem: alioquin esset aliquod instans, aut tempus, ante totam æternitatem.

In collectiuis autem quicquid conuenit toti collectioni, non conuenit partibus seorsim sumptis, ac ne quidem vlli interdum. Vt nulla pars virtualis extensionis diuinæ, est imensa. Nulla pars durationis eius est æterna. Nullus apostolus est duodecim apostoli. Falluntur verò qui putant necessarium esse, causam liberam præcedere, duratione suum effectum, & non posse operari cum primum est: aut ab æterno, si ab æterno est. Etenim causa libera non plus requiritur ad operandum, quàm causa necessaria. Causæ necessariae possunt operari cum primum sunt, & operantur si habent omnia ad operandum necessaria: Vt sol, primo instanti quo fuit, illuminauit. Ergo causæ liberæ possunt operari cum primum sunt, modò habeant omnia necessaria, nempe sufficientem cognitionem obiecti liberè appetibilis. Ergo potest actus aut effectus liber esse coæuus iuxta causæ liberæ. Ac sicut causa libera, quæ cepit esse in tempore, potuit liberè se determinare, cum primum fuit, seruatâ solum natura prioritate seu dependentiâ inter ipsam & actum, vel effectum liberum (quo pacto Angeli & primi parentis cessatur fuisse liberè operari in primo instanti suæ creationis) ita Deus ab æterno liberè voluit, neque prius fuit quàm voluit, sed fuit solum ordo rationis inter voluntatem & volitionem liberam, vt talem, quatenus voluntas non illam habuit, ex necessitate, sed quia voluit pro libero, & elegit tali modo tendere in obiectum, potuitque absolute non tendere, aut opposito modo tendere.

Ad secundum Respondeo, illam indifferenciam fuisse in æternitate collectiue sumptam: quatenus voluntas diuina absolute sumpta non habuit ex necessitate hanc determinationem: & nulla præcessit hypothesis, quæ positâ, non potuerit non habere talem deter-

22.
Quicquid
conuenit
toti colle-
ctioni, non
conuenit
partibus
seorsim
sumptis.

Causa li-
bera potest
operari cum
primum
est.

Quicquid est, aliquando est.

minationem; sed illam habuit ab aeterno quia voluit ita ut hypothetis ab electione voluntatis pependerit. Quicquid autem est, aliquando est, & de illo verum est aliquando dicere quod sit, sumendo hanc particulam, *aliquando*, vel pro aliquo instanti, aut aliquo tempore distributiue, vel pro tota aeternitate collectiue, quo pacto dicimus voluntatem diuinam fuisse indifferentem ab aeterno. Verum enim est, quod voluntas diuina non fuerit de se alligata necessarii huic determinationi; unde illa non fuit absolute necessaria; & quod ante totam aeternitatem non praecesserit hypothesis, propter quam haec determinatio fuerit necessaria ex suppositione, ita ut voluntas non potuerit illam non habere ab aeterno, propter antecedentem hypothesis immutabilem.

24.

D, Thom.

Obijciunt quidam, Deus in tempore operatur: ergo mutatur: tum quia actio est in agente, ut docet S. Thom. 1. p. q. 45. a. 3. ad 1. & ex operatione temporanea proueniunt Deo reales relationes, & denominationes Creatoris & Domini: tum etiam quia intelligi nequit, quomodo Deus operetur in tempore vi aeterni decreti, sine noua & actuali applicatione potentiae executivae, id est, omnipotentiae diuinae; quae applicatio fieri debet per actum aliquem voluntatis. Sicut nos nihil libere operamur per potentiam executivam, nisi solius decreti praeteriti, sine nouo actu efficaci voluntatis, applicante potentiam ad operandum hinc & nunc. Si autem est in Deo noua volitio, est mutatio ut supra ostendimus.

25.

Dens est immutabilis, quia operetur in tempore.

Respondeo negando consequentiam. Ad cuius primam probationem dico, actionem non esse in agente per modum formae intrinsecae, siue distinctae in se, siue indistinctae: sed esse implicititer ipsam virtutem actiuam, quae seipsa immediatè ponit effectum sine vlllo intermedio, re vel ratione distincta: alioqui enim daretur processus in infinitum, ut alibi supra explicabitur. In eumque sensum intelligendus est S. Thom. loco citato, & quotquot alij cum illo rectè de actione sentiunt. Denominationes verd illae, Creatoris, Domini, & similes, sunt extrinsecae denominationes, sumptae ex coexistètia creaturarum in tempore productarum à Deo, qui titulo creationis est supremus rerum omnium Dominus, diciturque Creator, ex coexistètia rerum quas creauit: sicut homo dicitur pater, ex coexistètia filij quem genuit. Relationes autem categoriae, quae à multis censentur resultare ex actione, inter agens & effectum, sunt tantum relationes secundum dici, & extrinsecae denominationes, propter quas res denominata non debet dici mutari. Et quamuis in creaturis exurgerent, ut mutantur, relationes huiusmodi distinctae à fundamento & termino: non sequeretur exurgere in Deo, qui non est in potentia ad tale quid, neque per aliud perfici potest.

26.

Ad secundam probationem consequentia Respondeo, Deum non agere nouo actu vo-

luntatis, ut applicet potentiam executiuam ad operandum hinc & nunc: sed sufficere decretum aeternum quo voluit, ac semper vult, hoc instanti operari. Quod decretum, cum perseueret vsque ad illud instans, sufficiens est, ut tunc potentiam applicet. Neque incredibile videri debet, sed potius vana consentaneum Dei maiestati, decretum illud diuinum semper durans aequalere duobus actibus nostrae voluntatis: quorum vno decernimus operari in futurum: altero volumus hinc & nunc efficaciter, applicamusque actu potentiam voluntati subiectas. Et quamuis illud decretum diuinum fuerit vnum & idem ab aeterno; non propterea debuit operari, seu applicare actu potentiam, ad operandum ab aeterno: quia non fuit decretum de operando ab aeterno, sed de operando eo tempore, vel instanti, quo Deus libere statuit operari.

Deus non agit nouo actu voluntatis ut operetur de nouo.

SECTIO III.

An, & quomodo, Deus sit aeternus?

Deum aeternum esse docet Scriptura Isaia 40. Ecclesiast. 18. 2. Machab. 1. & alibi sapientimè. Idem expressè traditur in Aeternensi Concilio, capite Firmiter, de summa Trinitate, & in Symbolo Athanasij, asseriturque à Sanctis Patribus & Theologis omnibus tanquam dogma fide diuina certissimum. Patet etiam ratione naturali. Nam quia Deus simpliciter & absolute immutabilis est, unde sequitur ut absolute necessitate semper existat (quod est proprie aeternum esse) & neque finem, neque initium essendi habere possit: nam alioqui mutaretur vel à non esse ad esse, si inciperet esse: vel ab esse ad non esse, si finiret esse. Tum etiam quia Deus est, ens à se & absolute necessarium. Omnino enim necesse est aliquod ens necessarium: quia impossibile est omnia esse contingentia. Si enim omnia essent contingentia, possent non esse. Ergo fieri posset ut nihil esset. Ergo & ut nihil possibile esset. Nam in eo casu in quo nihil esset, nihil quocumque esse posset. Neque enim à seipso: quia quod non est, non potest esse causa productiua sui ipsius, neque vllius alterius. Non etiam ab alio: quia nihil aliud esset; siquidem supponimus nihil omnino esse.

27.

Probatum Dei aeternitas.

28.

Cetera vero omnia praeter Deum, cum absolute contingentia sint, & mutabilia secundum esse, quatenus saltem possunt absolute non esse, non sunt aeterna strictè ac proprie, nec esse possunt: quia non possunt non esse contingentia & absolute non necessaria. Atque ita solus Deus strictè ac proprie aeternus est, iuxta illud 2. Machab. 1. Domine Deus omnium creator &c. Solus praestans, solus iustus, omnipotens, & aeternus. An verd creaturae alio sensu aeternae esse possint, dicemus paulo post.

Solus Deus est aeternus.